

Αφιερώνω αυτό το βιβλίο σε σένα, τον αναγνώστη του. Η θέλησή σου να αφυπνίσεις τον αρχηγό που κοιμάται μέσα σου, με εμπνέει. Η δέσμευσή σου να δώσεις στην εργασία σου τον καλύτερο εαυτό σου, με συγκινεί. Και η προθυμία σου να αφήνεις τον κάθε άνθρωπο που συναντάς καλύτερο από ό,τι τον βρήκες, με ενθαρρύνει να αφιερώσω ακόμη μεγαλύτερο μέρος από την ενέργεια και τη ζωή μου στο να βοηθάω τους ανθρώπους να είναι...

...ΗΓΕΤΕΣ ΔΙΧΩΣ ΤΙΤΛΟ...

«Με έναν ήρεμο και ευγενικό τρόπο μπορείς να ταρακουνήσεις τον κόσμο».

Μαχάτμα Γκάντι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ένα Προσωπικό Σημείωμα από τον Robin Sharma	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
Η Ηγεσία και η Επιτυχία Είναι Αναφαίρετα Δικαιώματά Σου	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
Η Συνάντησή μου με ένα Μέντορα της Ηγεσίας	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
Το Θλιβερό Τμήμα της Μετριότητας και οι Εκπληκτικές Ανταμοιβές της Ηγετικής Υπεροχής	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
Η Πρώτη Συνομιλία: Δεν Χρειάζεσαι Κάποιον τίτλο για να Είσαι Αρχηγός	81
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
Η Δεύτερη Συνομιλία: Οι Ταραγμένοι Καιροί Γεννούν Μεγάλους Ηγέτες	147
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
Η Τρίτη Συνομιλία: Όσο πιο Βαθιές Είναι οι Σχέσεις Σου με Τους Ανθρώπους, Τόσο Πιο Ισχυρός Ηγέτης Είσαι	215
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	
Η Τέταρτη Συνομιλία: Για να Είσαι Σπουδαίος Ηγέτης, Γίνε Πρώτα Σπουδαίος Άνθρωπος	259
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	313

Ένα Προσωπικό Σημείωμα από τον Robin Sharma

Το βιβλίο που κρατάτε αυτή τη στιγμή στα χέρια σας είναι το αποτέλεσμα της σχεδόν δεκαπενταετούς εργασίας μου ως σύμβουλος υψηλόβαθμων στελεχών σε πολλές από τις μεγαλύτερες εταιρείες του κόσμου, συμπεριλαμβανομένων των Microsoft, GE, Nike, FedEx και της IBM, όπως επίσης και σε πολλούς οργανισμούς, όπως το Πανεπιστήμιο του Γέιλ και ο Αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός. Εφαρμόζοντας την ηγετική μέθοδο που σας διδάσκω σε αυτό το βιβλίο, θα δείτε εκπληκτικά αποτελέσματα στην εργασία σας. Συγχρόνως, θα βοηθήσετε την επιχείρηση ή τον οργανισμό στον οποίο συμμετέχετε να ανεβεί σε ένα εντελώς νέο επίπεδο όσον αφορά στην καινοτομία, τις επιδόσεις, την εκτίμηση και προτίμηση των πελατών του. Θα δείτε ακόμη μεγάλες βελτιώσεις στην προσωπική σας ζωή και στον τρόπο που παρουσιάζεστε στον κόσμο.

Σημειώστε ότι η ηγετική μέθοδος που θα μοιραστώ μαζί σας προβάλλεται μέσα από τη μορφή μιας ιστορίας. Ο ήρωας, ο Μπλέικ Ντέιβις, ο αξέχαστος μέντοράς του, ο Τόμι Φλιν και οι τέσσερις καταπληκτικοί δάσκαλοι που θα αλλάξουν ριζικά τον τρόπο που ο Μπλέικ ζει και εργάζεται είναι όλοι φανταστικοί χαρακτήρες – γεννημένοι από την πάντοτε ταξιδιάρικη φαντασία μου. Να είστε όμως σίγουροι ότι αυτή η ηγετική μέθοδος, όπως και οι αρχές, τα εργαλεία και οι τακτικές που την αποτελούν, είναι απολύτως πραγματικά και έχουν ήδη βοηθήσει εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους σε πολλούς από τους πιο επιτυχημένους οργανισμούς στον

κόσμο να βγουν νικητές στη δουλειά τους και να είναι πρώτοι ανάμεσα στους πρώτους.

Τα θύματα απαριθμούν προβλήματα. Οι αρχηγοί παρουσιάζουν λύσεις. Η ελπίδα μου είναι πως το *Ηγέτης Δίχως Τίτλο* θα προσφέρει σε σας προσωπικά αλλά και στον οργανισμό στον οποίο συμμετέχετε μια λύση που θα αλλάξει τους όρους του παιχνιδιού και θα σας οδηγήσει γρήγορα και έξυπνα να φτάσετε στον καλύτερό σας εαυτό, σε αυτούς τους ταραγμένους και τόσο αβέβαιους καιρούς.

Robin Sharma

Υ.Γ. Για να επιτύχετε τη μόνιμη και βαθιά μεταμόρφωσή σας σε αληθινό ηγέτη –αυτή τη μεταμόρφωση στην οποία θα σας οδηγήσει η ανάγνωση του βιβλίου που κρατάτε στα χέρια σας– επισκεφτείτε, αν θέλετε, και την ιστοσελίδα robinsharma.com. Εκεί θα βρείτε όση υποστήριξη χρειάζεστε, μέσα από newsletters, blogs, online εκτιμήσεις, προτάσεις για να φτιάξετε μια εξαιρετική ομάδα εργασίας και πολλά άλλα ακόμη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Η Ηγεσία και η Επιτυχία Είναι Αναφαίρετα Δικαιώματά Σου

Κανένας άνθρωπος δεν κατορθώνει να ξεπεράσει ακόμη και τις πιο τρελές του προσδοκίες, παρά μόνο αν ξεκινά με κάποιες τρελές προσδοκίες.

Ralph Charell

Ένα μεγάλο επίτευγμα είναι το μεγαλύτερο δώρο που ένας άνθρωπος μπορεί να προσφέρει στους άλλους ανθρώπους.

Ayn Rand

Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΜΑΣ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ ΜΕΓΑΛΟΦΥΗΣ. Δυστυχώς, όμως, οι περισσότεροι πεθαίνουμε μέσα στη μετριότητα. Ελπίζω να μη σας στενοχωρώ που σας φέρνω αντιμέτωπους με αυτή την αλήθεια από την πρώτη κιόλας στιγμή της επαφής μας. Πρέπει όμως να είμαι ειλικρινής μαζί σας. Πρέπει ακόμη να σας πω πως δεν είμαι παρά ένας συνηθισμένος άνθρωπος, ο οποίος ήταν απλώς τυχερός ώστε να διδαχτεί μια σειρά από πολύ ιδιαίτερα μυστικά. Τα μυστικά αυτά με βοήθησαν να γνωρίσω τεράστια επιτυχία στη

δουλειά μου και να έχω μια προσωπική ζωή βαθιά ολοκληρωμένη. Τα καλά νέα είναι πως είμαι εδώ για να προσφέρω και σε σας όλα όσα έμαθα στην πιο απροσδόκητη περιπέτεια της ζωής μου. Έτσι ώστε κι εσείς να μπορείτε να εργάζεστε με εξαιρετικό τρόπο. Και να έχετε μια ζωή ολοκληρωμένη και γεμάτη, ξεκινώντας από σήμερα.

Θα σας προσφέρω τα γεμάτα δύναμη μαθήματα που θα σας αποκαλύψω με προσοχή, φροντίδα και ειλικρινή ενθάρρυνση. Το ταξίδι μας θα είναι γεμάτο διασκέδαση, έμπνευση και ψυχαγωγία. Οι αρχές και τα εργαλεία που θα ανακαλύψετε, θα κάνουν *αυτομάτως* τη σταδιοδρομία σας να απογειωθεί, τη χαρά να πλημμυρίσει την ύπαρξή σας και ό,τι καλύτερο κρύβετε μέσα σας να βρει το δρόμο για την πλήρη έκφρασή του προς τα έξω. Πάνω απ' όλα, όμως, σας υπόσχομαι πως θα είμαι ειλικρινής. Σας οφείλω αυτόν το σεβασμό.

Ονομάζομαι Μπλέικ Ντέιβις και, παρόλο που γεννήθηκα στο Μιλγουόκι, κατοικώ εδώ, στην πολιτεία της Νέας Υόρκης σχεδόν ολόκληρη τη μέχρι τώρα ζωή μου. Και εξακολουθώ να αγαπώ αυτό το μέρος. Τα εστιατόριά του. Το έδαφος που πατώ. Τους ανθρώπους. Και αυτά τα χοτ-ντογκ στους δρόμους, πεντανόστιμα! Ναι, λατρεύω το φαγητό, είναι μια από τις μεγαλύτερες απολαύσεις της ζωής μου, μαζί με την καλή συζήτηση, τα αγαπημένα μου σπορ και τα σπουδαία βιβλία. Όπως και να 'χει, δεν υπάρχει άλλο μέρος στον κόσμο σαν αυτό εδώ! Και δεν έχω καμία πρόθεση να φύγω από δω. Ποτέ.

Επιτρέψτε μου να αναφερθώ λίγο στο παρελθόν μου, προτού σας εξιστορήσω τα αναπάντεχα αλλά ανεκτίμητα συμβάντα που με ταρακούνησαν κάποτε για τα καλά, μετατοπίζοντάς με από το σημείο όπου βρισκόμουν στο σημείο όπου ήθελα πάντοτε να βρίσκομαι. Η μητέρα μου ήταν η

πιο ευγενική φυσιογνωμία που συνάντησα ποτέ μου. Ο πατέρας μου ήταν ο πιο αποφασιστικός άνθρωπος που γνώρισα ποτέ μου. Το είδος των ανθρώπων που είναι το αλάτι της γης. Όχι τέλειοι, βρείτε μου όμως εσείς κάποιον που να είναι. Το σημαντικό, πάντως, είναι πως έκαναν πάντοτε το καλύτερο που μπορούσαν. Κι όπως το βλέπω εγώ, αν έχεις κάνει το καλύτερο που μπορείς, τότε έχεις κάνει τα πάντα. Από τη στιγμή που θα έχεις κάνει το καλύτερο, πήγαινε σπίτι σου και κοιμήσου γαλήνια. Το να στενοχωριέσαι για πράγματα που δεν μπορείς να ελέγξεις είναι μια καλή συνταγή για να αρρωστήσεις. Και τα περισσότερα από αυτά που συνήθως μας ανησυχούν, τις περισσότερες φορές δεν συμβαίνουν ποτέ. Ο Kurt Vonnegut το έθεσε πολύ εύστοχα όταν παρατήρησε: «Τα αληθινά προβλήματα στη ζωή σου συνήθως είναι πράγματα που ποτέ πριν δεν είχαν περάσει από το ανήσυχο μυαλό σου, αυτά που έρχονται όταν δεν τα περιμένεις».

Οι γονείς μου με διέπλασαν με πολλούς τρόπους. Δεν είχαν και πάρα πολλά πράγματα κι όμως από μια άποψη είχαν τα πάντα: είχαν το θάρρος της γνώμης τους, είχαν υψηλές αξίες και αυτοσεβασμό. Μου λείπουν ακόμη πάρα πολύ και δεν περνά ούτε μια μέρα που να μην τους σκεφτώ με συγκίνηση και ευγνωμοσύνη. Σκέφτομαι μερικές φορές πως, γενικά, συνηθίζουμε να θεωρούμε τους ανθρώπους που αγαπάμε ως κάτι δεδομένο. Μέχρι που τους χάνουμε. Και τότε, είναι ο καιρός για μοναχικούς, θλιμμένους περιπάτους στη διάρκεια των οποίων προσευχόμαστε να μας δινόταν μια δεύτερη ευκαιρία, για να τους φερθούμε με τον τρόπο που τους άξιζε. Σας παρακαλώ, μην αφήσετε αυτού του είδους τις τύψεις να δηλητηριάσουν τη ζωή σας. Συμβαίνει τόσο συχνά σε τόσους και τόσους ανάμεσά μας. Αν έχετε την

ευλογία να έχετε ακόμη τους γονείς σας, τιμήστε τους. Και αρχίστε από σήμερα.

Καθώς μεγάλωνα, γινόμουν ένα καλό παιδί. Ο παππούς μου έλεγε σε όλους πως είχα μεγάλη καρδιά. Δεν ήταν στη φύση μου να πληγώνω τους άλλους ή να καταστρέφω οτιδήποτε. Τα πήγαινα αρκετά καλά με τα μαθήματα, ήμουν δημοφιλής στα κορίτσια και έπαιζα καλό ποδόσφαιρο στην ομάδα του κολλεγίου. Τα πάντα όμως άλλαξαν όταν οι γονείς μου σκοτώθηκαν. Έχασα τη γη κάτω απ' τα πόδια μου. Έχασα όλη μου την αυτοπεποίθηση. Δεν είχα πια στόχους. Η ζωή μου βάλτωσε.

Γύρω στα είκοσι, παράδερνα από τη μια δουλειά στην άλλη, λες και είχα βάλει αυτόματο πιλότο στη ζωή μου. Ήμουν αναισθητοποιημένος και δεν νοιαζόμουν ιδιαίτερα για τίποτα. Μπούκωνα τον εαυτό μου με πάρα πολύ φαγητό, πάρα πολλή τηλεόραση και πολλές στενάχωρες σκέψεις, έκανα δηλαδή τα πάντα για να αποφύγω να νιώσω τον πόνο που νιώθει κανείς όταν αναγνωρίζει πως δεν αξιοποιεί τις δυνατότητές του.

Σ' εκείνη την περίοδο της ζωής μου, η δουλειά ήταν απλώς ένας τρόπος να πληρώνω τους λογαριασμούς μου και όχι ένα μέσο για να εκφράσω τον καλύτερο εαυτό μου. Μια δουλειά δεν ήταν τίποτα περισσότερο από ένας πρόχειρος τρόπος για να σκοτώσω την ώρα μου και όχι μια λαμπρή δυνατότητα να εξελιχθώ στον άνθρωπο που θα ήθελα να είμαι. Η απασχόληση ήταν για μένα απλώς ένα όχημα για να περνάω τη μέρα μου και όχι μια εξαιρετική ευκαιρία να βοηθήσω τους ανθρώπους γύρω μου να λάμψουν κι εκείνοι με το δικό τους φως, ούτε ένας τρόπος να αξιοποιήσω το χρόνο μου για να οικοδομήσω έναν καλύτερο οργανισμό και, μαζί μ' αυτό, έναν καλύτερο κόσμο.

Τελικά, αποφάσισα να καταταγώ στο στρατό. Μου φάνηκε σαν μια καλή κίνηση που θα με βοηθούσε να νιώσω πως κάπου ανήκα κι εγώ, και να βρω λίγη τάξη μέσα στο χάος. Με έστειλαν στον πόλεμο στο Ιράκ. Και παρόλο που ο στρατός έφερε πραγματικά μια τάξη στη ζωή μου, με γέμισε συγχρόνως με εμπειρίες που εξακολουθούν ακόμη να με στοιχειώνουν. Είδα με τα μάτια μου φίλους, με τους οποίους είχα περάσει μαζί τη βασική εκπαίδευση, να σκοτώνονται δίπλα μου σε αιματηρές μάχες. Είδα στρατιώτες, που ήταν σχεδόν παιδιά ακόμη, να ακρωτηριάζονται βάνουσα ή να τραυματίζονται βαριά. Και έβλεπα, μέρα με τη μέρα, τον ήπιο ενθουσιασμό που είχα όταν κατατάχτηκα να μαραίνεται, καθώς βούλιαζα όλο και πιο βαθιά στη σκληρή, σκοτεινή, απελπισμένη επίγνωση του τι είχε γίνει η ζωή μου. Αν και γλίτωσα τον φυσικό τραυματισμό στη μάχη, δεν απέφυγα το ψυχολογικό τραύμα. Ήμουν κι εγώ ένας πληγωμένος στρατιώτης. Και κουβαλούσα πια τα φαντάσματα του πολέμου παντού όπου πήγαινα.

Μια μέρα, εκεί που δεν το περίμενα, έφτασε ξαφνικά η στιγμή να γυρίσω στο σπίτι μου. Όλα έγιναν τόσο γρήγορα ώστε βρέθηκα μέσα σε μια παραζάλη. Με έβαλαν σε ένα μεταγωγικό αεροπλάνο, με πήγαν πίσω στο σπίτι μου και ύστερα από μια-δυο μέρες, μόλις ολοκληρώθηκαν κάποιες τυπικές ιατρικές εξετάσεις, μου παρέδωσαν τα χαρτιά μου. Με ευχαριστούσαν για την υπηρεσία που είχα προσφέρει στη χώρα μου και μου εύχονταν καλή τύχη. Κι ένα ηλιόλουστο φθινοπωρινό απομεσήμερο, καθώς περπατούσα σε κάποιον από τους δρόμους της πόλης, έκανα μια τρομακτική διαπίστωση: ήμουν και πάλι μόνος μου, εντελώς μόνος.

Η δυσκολότερη μάχη που έπρεπε να δώσω τώρα, ήταν να βρω το δρόμο μου σε μια κοινωνία που με είχε ξεχάσει.

Τις περισσότερες νύχτες δεν μπορούσα να κοιμηθώ. Οι βίαιες μνήμες από τις εφιαλτικές σκηνές του πολέμου βασάνιζαν το μυαλό μου. Τα πρωινά έμενα ξαπλωμένος για ατελείωτες ώρες στο κρεβάτι μου προσπαθώντας να βρω την ενέργεια για να σηκωθώ και να ξεκινήσω τη μέρα μου. Το κορμί μου πονούσε. Ένιωθα τρομαγμένος χωρίς λόγο και πολύ δύσκολα μπορούσα να συναναστραφώ οποιονδήποτε άλλο πέρα από τους πρώην στρατιώτες με τους οποίους είχα υπηρετήσει μαζί. Τα πράγματα που αγαπούσα άλλοτε, μου φαίνονταν πια πολύ ασήμαντα και βαρετά. Από τη ζωή μου είχε χαθεί κάθε έννοια νοήματος και σκοπού. Μερικές φορές ευχόμουν ακόμη και να πεθάνω.

Ίσως ένα από τα καλύτερα δώρα με τα οποία με προίκισαν οι γονείς μου είναι η φιλομάθεια. Μου αρέσει να μαθαίνω και κυρίως μέσα από βιβλία. Μέσα σε ένα μόνο βιβλίο βρίσκονται ιδέες οι οποίες, αν εφαρμοστούν στην πράξη, έχουν τη δύναμη να μεταμορφώσουν κάθε κομμάτι της ζωής μας. Ένα από τα πιο έξυπνα πράγματα που μπορείς να κάνεις είναι να επενδύεις στο να γίνεις καλύτερος στοχαστής και να αναπτύξεις ένα γερό μυαλό. Η συνεχής μάθηση είναι ένα από τα κύρια γνωρίσματα ενός ανοιχτόμυαλου και ικανού ανθρώπου. Και η επίμονη και συνεχιζόμενη αυτο-καλλιέργεια είναι μια από τις καλύτερες τακτικές επιβίωσης στους ταραγμένους καιρούς. Οι πιο σπουδαίοι άνθρωποι, πάντοτε, είχαν μεγάλες βιβλιοθήκες.

Έτσι, λοιπόν, έπιασα δουλειά σε ένα βιβλιοπωλείο στο Σόχο. Εξαιτίας όμως της αρνητικής μου στάσης και της συμπεριφοράς μου, δεν τα πήγαινα καλά στο κατάστημα. Πολλές φορές είχα δεχτεί την επίπληξη του διευθυντή μου και περίμενα με βεβαιότητα πως θα απολυόμουν. Τον περισσότερο καιρό δεν συγκεντρωνόμουν σε κάποιο στόχο,

δεν λειτουργούσα καθόλου ομαδικά και ήμουν κάτι λιγότερο από μέτριος στη δουλειά μου. Το μόνο που με έσωζε ήταν η αγάπη μου για τα βιβλία. Ενώ οι υπεύθυνοι του καταστήματος με περιφρονούσαν για την πενιχρή εργασιακή ηθική μου, οι πελάτες του βιβλιοπωλείου έδειχναν να με συμπαθούν. Κι έτσι παρέμενα. Αλλά η τύχη μου κρεμόταν από μία κλωστή.

Από αυτό λοιπόν το σημείο και πέρα, η ιστορία αρχίζει να παρουσιάζει ενδιαφέρον. Μια μέρα συνέβη στη ζωή μου κάτι αναπάντεχο, κάτι που έμοιαζε με θαύμα. Εκεί που δεν περίμενα πια ούτε και επιδίωκα τίποτα καλό να μου συμβεί, κάτι αληθινά καλό ήρθε μόνο του να με συναντήσει. Και αυτό άλλαξε ολοκληρωτικά τους όρους του παιχνιδιού. Ένας πολύ παράξενος άγνωστος με επισκέφτηκε ξαφνικά στο βιβλιοπωλείο. Και αυτά που μου δίδαξε, στον σύντομο χρόνο που μοιραστήκαμε, γκρέμισαν τα φράγματα πίσω από τα οποία είχα μόνος μου περιορίσει τον εαυτό μου, αποκαλύπτοντάς μου έτσι έναν ολότελα νέο τρόπο να εργάζομαι κι έναν πρωτόγνωρο τρόπο να ζω.

Τώρα, στην ηλικία των είκοσι εννιά ετών, απολαμβάνοντας πολύ μεγαλύτερη επιτυχία και ευτυχία από όση θα μπορούσα ποτέ πριν να ονειρευτώ, κατάλαβα επιτέλους πως οι δύσκολοι καιροί κάνουν τους ανθρώπους καλύτερους. Κατάλαβα ότι ακριβώς στην καρδιά των μεγαλύτερων δυσκολιών βρίσκονται κρυμμένες και οι μεγαλύτερες ευκαιρίες. Και πως ο καθένας μας είναι φτιαγμένος για να νικά, τόσο στην εργασία του όσο και στην προσωπική του ζωή. Ήρθε η ώρα να μοιραστώ μαζί σας αυτό που μου συνέβη.

